

16.6.2022

לכבוד
גב' אורנה ברביבאי
שרת הכלכלה והתעשייה

בדוא"ל

ג.נ, שלום רב,

הנדון: תקנות עובדים זרים – פיקדון בענף החקלאות

סימוכין: מכתבנו מיום 3.3.2022

בהמשך למכתבנו שבסימוכין, ובחלוף למעלה משלושה חודשים ממשלוחו, אנו פונות לכבודך פעם נוספת בבקשה לקדם ללא דיחוי את תקנות עובדים זרים (פיקדון לעובדים זרים) (תיקון), התשפ"א-2021 (להלן: **תקנות הפיקדון**) בהתאם להחלטת הממשלה 213 וטיוטת התקנות להערות הציבור מאוגוסט אשתקד.

כמפורט להלן, מאז פנייתנו למדנו כי קידום התקנות מעוכב באופן יזום על ידי משרדך על מנת לספק את רצונם של החקלאים להעלות את גובה הניכוי המותר משכר העובדים בגין מגורים והוצאות נלוות – **סוגיה שאינה קשורה לחובת החקלאים בהפרשות סוציאליות או ביישום החלטת ממשלה 213**, שממילא הוכרעה אך לפני שנים ספורות בידי משרדכם ובידי הכנסת, ושאינה אלא כניעה ללחצים פסולים של המגזר החקלאי. משכך אנו שבות ודורשות למלא אחר החלטת ממשלה 213 ולקדם את תקנות הפיקדון ללא קשר או מתאם עם רצונם של החקלאים בהעלאת ניכויים משכר העובדים בגין מגורים.

והכל כפי שיפורט להלן:

1. כאמור במכתבנו שבסימוכין וכפי שידוע לכל הנוגעים בדבר, ענף החקלאות הוא לצערנו ענף שבו הפרת זכויות העבודה הקוגנטיות של מהגרי העבודה היא דבר שבשגרה. הדבר חמור במיוחד משום שרבים מן העובדים מועסקים אצל מעסיק יחיד לאורך כל שהותם בישראל, וכשמגיע זמנו של העובד לצאת אותה, הוא יידרש פעמים רבות לפנות לאפיקים משפטיים באופן בהול על מנת להבטיח את זכויותיו, במקביל לצורך ביציאתו על מנת שלא לשהות בישראל שלא כדין. הרוב המוחלט של מהגרי העבודה בחקלאות שפונים אלינו בסמוך למועד יציאתם מישראל לא מקבלים תשלום עבור פנסיה ופיצויי פיטורין על פי החוק.

2. בדיוק בשל כך, החליטה המדינה להקים את חשבון הפיקדון בניהול רשות האוכלוסין וההגירה, אליו יופקדו באופן שוטף הזכויות הסוציאליות של העובדים. חובת תשלום זכויות אלה קיימת כבר כיום על כל מעסיק, לרבות בענף החקלאות וביחס לכל מהגרי העבודה. בכל הענפים המסחריים בהם מועסקים מהגרי עבודה, נדרשים מעסיקים של מהגרי עבודה להפריש כספים כאמור לחשבון – כולם, למעט ענף החקלאות, וזאת בשל לחצים פסולים של החקלאים לעכב זאת, או להשתמש בתקנות הפיקדון כבנות ערובה לשם קידום האינטרסים הכלכליים והמסחריים שלהם.

3. מכל הנ"ל עולה בבירור - הלחצים לעכב את העברת הכספים לחשבון הפיקדון לא נובעים אלא מהרצון לאפשר הפרות ברורות ובטוחות של הדין, ובשיטת "מצליח" ובלא אכיפה - להימנע מתשלום זכויותיהם של העובדים.
4. על חובת הממשלה להשלים את המהלך המתבקש ולקבוע חובת הפרשה לפיקדון בענף החקלאות – אין חולק. לא זו בלבד שהממשלה הצהירה על כך פעמים רבות, אלא שהיא עיגנה את החובה בסעיף 27 להחלטת הממשלה 213 אשר קבע כי יש "להתקין, בתוך 14 יום מיום החלטה זו, תקנות אשר יחילו חובת תשלום פיקדון על מעסיקי עובדים זרים בענף החקלאות ממועד פרסומן".
5. כאמור, טיטוט תקנות פורסמה (ולא בפעם הראשונה), אולם מעבר לכך לא קרה דבר. בחודש מרץ פנינו בבקשה לדעת היכן עומדים הדברים, מאז חלפו שלושה חודשים, ומענה – אין.
6. מכתבנו כאמור לא נענה, אך התברר לנו לאחרונה כי קיימת כוונה לקשור את הליך פרסום התקנות בהעלאת ניכויים מותרים משכרם של מהגרי העבודה בענף החקלאות עבור מגורים והוצאות נלוות, להבנתנו לפי בקשת החקלאים ומשום שבהיעדר ריצויים בהיבט הניכויים המותרים, הם "לא יסכימו" לקדם חובת הפקדה בפיקדון.
7. ככל שאלו הם פני הדברים, התנייה שכזאת פסולה. ראשית, החלטת ממשלה 213 קבעה חובה בדבר קידום תקנות הפיקדון תוך 14 ימים, ללא קשר לגובה הניכויים המותרים ובוודאי ללא קשר ל"הסכמת החקלאים". מיותר לשוב ולהדגיש, שחובת תשלום הזכויות הסוציאליות, שאמורות להיות מופקדות לפי תקנות הפיקדון בחשבון הפיקדון, קיימת כבר כיום, כך שעיקוב קידומן של התקנות אינו אלא עידוד המשך הפרת זכויות העובדים כמו גם כניעה לסחטנות ובריונות מצד הסקטור החקלאי. מדובר בזכויות אשר נובעות מדיני העבודה הכלליים, וכל יום בו הן לא מובטחות הוא יום בו הממשלה פועלת בניגוד למדיניותה המוצהרת שלה עצמה ומייצרת פגיעה כפולה ומכופלת בעובדים.
- שנית: אין זה אלא "שידור חוזר" לשנת 2018, באשר כבר אז נקשר קידום תקנות הפיקדון עם דרישת החקלאים להגדלת הניכויים שאכן הוכפלו והוגדלו אז בכ-300 ש"ח. סכום הניכויים אכן עלה – אך התקנות לא פורסמו ונראה שכעת שוב מפעילים החקלאים לחצים, תוך הפרת התחייבויותיהם שניתנו בשנת 2018, להגדיל עוד ועוד את הניכויים המותרים, תוך שימוש בחשבון הפיקדון ובזכויות הסוציאליות של העובדים כבני ערובה.
- ולבסוף, קשירת תקנות הפיקדון עם תקנות הניכויים, לא זו בלבד שתעכב את קידום תקנות הפיקדון (וכמפורט להלן, אף לא תועיל בקידומן), אלא שהיא אף תפגע בבחינה המעמיקה שיש לקיים קודם לפרסום טיטוט תקנות חדשות בדבר הניכויים ומשכך לא תאפשר דיון מעמיק, יסודי והכרחי בסוגיית מגורי העובדים ובעלות הריאלית שלהם שכביכול מצדיקה ניכויי כספים משכרם.
8. את עמדתנו לגבי הגדלת הניכויים השמענו בפני נציגי משרדכם במסגרת הליך ה-RIA בנושא, וכמובן שנעביר התייחסות מסודרת בכתב ככל שיוחלט על קידום המהלך. נוכח הסכום הגבוה המנוכה כבר

היום, מצב מגורי העובדים והיעדר אכיפה בנושא, אנו מתנגדים להעלאה האמורה, אולם בכל מקרה, ומתוך הנחה שבכוונת משרדכם לקדמו וכי הדבר מצריך עוד זמן, לא ניתן להתנות את קידום תקנות הפיקדון בכך. אין כל הצדקה משפטית לעיכוב יישום החלטת הממשלה 213 בשל כך; אין כל הצדקה עניינית בכריכת המהלכים יחד תוך עיכוב משמעותי נוסף של קידום תקנות הפיקדון ופגיעה בהליך הבחינה הכלכלית הנדרש לצורך הערכת עלויות המגורים; ובכל מקרה ניסיון העבר מלמד שכל כניעה לדרישות החקלאים, שלעולם אינן יודעות שובע, ממילא לא תקדם את "הסכמתם" לחשבון פיקדון אלא רק תזמין עוד ועוד דרישות מצידם לעוד ועוד ניכויים כתנאי ל"הסכמתם" – על גבם של עובדיהם.

9. בשלה העת לפרסם את התקנות המיועדות ולהבטיח את זכויותיהם הקוגנטיות לפנסיה ופיצויים של מהגרי העבודה בחקלאות. נבקשכם לקדם את העניין ולהביא את התקנות לאישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, בהתאם להחלטת הממשלה, תשובותיכם לבית המשפט העליון, וחוקי העבודה עליהם הנך אמונה כמי שתחת משרדה נמצאת זרוע העבודה.

10. נודה על קבלת התייחסותך.

בכבוד רב,

מיטל רוסו, עו"ד
מחלקת משפטית

אורית רונן, עו"ד
רכזת תחום חקלאות

העתק:

גב' תאיר איפרגן, ראשת זרוע העבודה, משרד הכלכלה והתעשייה
עו"ד דבי אליעזר, יועמ"ש זרוע העבודה, משרד הכלכלה והתעשייה
עו"ד שירי לב רן לביא, הממונה על זכויות עובדים זרים, זרוע העבודה, משרד הכלכלה והתעשייה